

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Голова комісії з реорганізації
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини

Олена ЯРОШИНСЬКА
03 2026 р.

ВИСНОВОК

**фахового семінару кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Моторної Марії Василівни
на тему: «Підготовка майбутніх соціальних працівників до
волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 231 Соціальна робота
(протокол № 15/1 від 26.03.2026 р.)**

Присутні:

Головуюча на засіданні – Бойко Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Коляда Наталія Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Кочубей Тетяна Дмитрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Кравченко Оксана Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Левченко Наталія Володимирівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Клименко Юлія Анатоліївна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Прищепя Світлана Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, відповідальна за атестацію PhD в університеті;

Албул Ірина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Балдинюк Олена Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Бондаренко Галина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, в.о. декана факультету соціальної та психологічної освіти;

Войтовська Алла Іванівна – доктор філософії з соціальної роботи, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Гончар Інна Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Дубосару Віолетта Анатоліївна – аспірант кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Ісаченко Вікторія Павлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Карпич Ірина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Матрос Ольга Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Моргай Лілія Анатоліївна – доктор філософії з освітніх, педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Підвальна Юлія Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Ревнюк Наталія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з гуманітарних питань, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Роєнко Світлана Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Скочко Максим Олександрович – доктор філософії з соціальної роботи, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Шевчук Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Серед присутніх – 5 фахівців зі спеціальності 231 Соціальна робота (докторів наук, докторів філософії).

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

СЛУХАЛИ: Попередня експертиза дисертаційної роботи Моторної Марії Василівни на тему: «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Науковий керівник – Кочубей Тетяна Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рецензенти:

– Коляда Наталія Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

– Гончар Інна Григорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Головуюча: Розпочинаємо засідання обговорення дисертаційної роботи Моторної Марії Василівни на тему: «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Дослідження виконувалось на кафедрі соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини і є складником науково-дослідної теми кафедри «Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики» (державний реєстраційний номер № 0111U007547). Тему дослідження затверджено вченою радою університету (протокол № 3 від 20 вересня 2022 р.). Дослідження відбувалося в площині роботи наукової школи «Актуальні проблеми освіти і виховання: історія, сучасність, перспективи», очолюваної Кочубей Тетяною Дмитрівною, доктором педагогічних наук, професором, професором кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Дозвольте ознайомити з біографічними даними про здобувачку.

Моторна Марія Василівна народилася 04.12.1997 р., Вінницька область, Літинський район, с. Гончарівка.

Освіта – вища. 30 червня 2017 року отримала диплом молодшого спеціаліста з відзнакою у Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського за спеціальністю: образотворче мистецтво, а 26 червня 2019 року – диплом бакалавра з відзнакою у Барському гуманітарно-педагогічному коледжі імені Михайла Грушевського за спеціальністю: середня освіта. У 2021 році закінчила повний курс магістратури в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Спеціальність: 231 «Соціальна робота». Присвоєно кваліфікацію: соціальний працівник.

З 1 вересня 2022 року є аспіранткою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Спеціальність: 231 «Соціальна робота», кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи.

З 10.08.2020 року – на посаді провідного методиста з питань нематеріальної культурної спадщини Вінницького обласного центру творчості.

Нагороди, почесні звання:

- Почесна грамота Вінницької обласної військової адміністрації та Обласної Ради, 2023 р.
- Почесна грамота Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації, 2021 р.
- Подяка Хмельницької обласної військової адміністрації та Хмельницької обласної ради, 2024 р.
- Почесна грамота Вінницького обласного комітету профспілки, 2024 р.

Незаміжня.

Головуюча: Для викладу основних положень дисертаційного дослідження слово надається Моторній Марії Василівні.

Моторна М. В.: Шановна головуєча, шановні члени кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, шановні присутні! До вашої уваги пропонуються основні положення дисертаційної роботи «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти».

Волонтерська діяльність є важливою складовою громадянського суспільства та відіграє значну роль у розвитку соціальної сфери, особливо в сучасних умовах соціально-економічних викликів. Волонтерство охоплює широкий спектр соціальних ініціатив, спрямованих на підтримку вразливих груп населення, зменшення соціальної нерівності, покращення якості життя та зміцнення

соціальної згуртованості. Його значущість зростає в умовах глобальних криз, військових конфліктів, економічної нестабільності та екологічних катастроф, що потребують активної участі добровольців у вирішенні соціальних проблем. З огляду на зазначені обставини особливої актуальності нині набуває дослідження проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи. Недостатня розробленість зазначеної проблеми в українській педагогічній науці зумовила вибір теми дисертаційного дослідження.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності соціально-педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Об'єкт дослідження – процес підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти України.

Предмет дослідження – соціально-педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Виходячи з мети, об'єкта та предмета дослідження, були визначені завдання дослідження.

Дозвольте не зупинятися на інших елементах наукового апарату дослідження, а перейти до викладу основних положень дослідження. У ході розв'язання поставлених у дослідженні завдань, нами було зроблено такі висновки.

У відповідності до *першого завдання* проаналізовано стан дослідженості проблеми підготовки до волонтерської діяльності та з'ясовано сутність ключових понять дослідження.

Аналіз наукових доробок, зарубіжних та українських нормативних джерел засвідчив, що питання волонтерської діяльності студентської молоді постійно перебуває у центрі уваги науковців і практиків.

У результаті характеристики поняттєво-термінологічного апарату дослідження уточнено сутність ключових понять: «волонтерство», «волонтерський рух в закладі вищої освіти», «студенти-волонтери», «волонтерська діяльність студентів», «студентські волонтерські організації (групи)», «волонтерство в соціальній роботі», «залучення майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи», «підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти».

Зокрема, поняття «волонтерська діяльність студентів» трактуємо як соціально значиму та суспільно корисну діяльність, яка усвідомлено добровільно здійснюється ними у вільний від навчання час у площині реалізації особистісного та професійного (як майбутнього спеціаліста) ресурсного потенціалу.

Під залученням майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи розуміємо безпосередню, за власною ініціативою, добровільну участь студентів у соціально корисній діяльності на благо інших людей, що здійснюється ними у складі студентських волонтерських груп і організацій під час волонтерської виробничої практики та у вільний від навчання час.

Встановлено, що «підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти», передбачає формування у

них особистісного та професійного ресурсу в ході аудиторної роботи, волонтерської виробничої практики та у вільний від навчання час для ефективної включеності до волонтерської діяльності на благо окремих громадян, зокрема, та суспільства, загалом.

У ході теоретичного аналізу проблеми дослідження проаналізовано генезу зародження і становлення волонтерства. Подано авторську періодизацію історичного розвитку світового та українського волонтерського руху. Виділено та охарактеризовано 7 періодів розвитку волонтерства у світі: 1 період – до 1859 р.; 2 період – 1859–1913 рр.; 3 період – 1914–1947 рр.; 4 період – 1948–1979 рр.; 5 період – 1980–2000 рр.; 6 період – 2001–2000 рр.; 7 період – 2014 – по даний час.

В історичному розвитку українського волонтерства виділено та охарактеризовано 6 таких періодів: 1 період – друга половина IX – середина XIII ст.; 2 період – кінець XIII ст. – 1991 р.; 3 період – 1991 – 2000 рр.; 4 період – 2001 – 2010 рр.; 5 період – 2011–2013 рр.; 6 період – 2014 р. – по теперішній час.

Встановлено кореляційні зв'язки між історичною генезою світового та українського волонтерського руху.

У контексті дослідження охарактеризовано концептуальні підходи до трактування поняття «волонтерство» у соціально-педагогічній науковій площині, а саме: нормативно-правовий, гуманістичний, ментально-ціннісний, контекстний, особистісно-орієнтований, компетентнісний, оперативно-діяльнісний, позитивно-результативний підходи.

Визначено, що природа волонтерської діяльності як соціально-педагогічного явища багатоаспектна і включає аспекти: суспільної значимості та корисності; соціальної активності; соціалізації, соціальної інтеграції, інклюзії та реабілітації; особистісного самовираження; професійного самовираження; а також: соціокультурний, ментально-ціннісний, психологічний, мотиваційний, комунікативний аспекти.

Доведено необхідність урахування багатоаспектної природи волонтерської діяльності як підґрунтя для ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

У відповідності до *другого завдання* дисертаційного дослідження виокремлено структурні компоненти волонтерської діяльності та уточнено критерії і показники рівня підготовленості майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладі вищої освіти.

У процесі аналізу характеристичних особливостей студентського волонтерства було виокремлено такі структурні компоненти волонтерської діяльності майбутніх соціальних працівників: ментально-ціннісний, мотиваційний, цільовий, підготовчо-теоретичний (ресурсний), середовищний, процесуально-діяльнісний (технологічний), результативно-оцінювальний та рефлексивно-коригувальний.

Розроблено механізм залучення студентів до волонтерської роботи у ЗВО, який визначили як низку соціально-педагогічних процесів, що реалізуються за векторами освітньої програми у ЗВО та програмних документів студентських волонтерських груп і організацій, зорієнтовану на сферу соціальної роботи з визначальними орієнтирами, зумовленими особливостями волонтерської роботи та вимогами до волонтера.

З метою встановлення рівня підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в ЗВО обрано та обґрунтовано п'ять критеріїв (відповідно до структурних компонентів волонтерської діяльності): ментально-ціннісний, мотиваційно-цільовий, результативно-рефлексивний критерії, а також критерії особистісного та професійного самовираження. Означено та проаналізовано по три показники рівня прояву виділених критеріїв щодо підготовленості студентів до волонтерської роботи. Виокремлено три рівні підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи, а саме: низький (відтворювальний, нестійкий характер підготовленості), середній (достатньо конструктивний, але не завжди системний), високий (системний і креативний).

У відповідності до *третього завдання* дисертаційного дослідження охарактеризовано нормативно-правове підґрунтя та виділено соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладах вищої освіти.

Встановлено, що законодавство у сфері волонтерської діяльності складається з Конституції України, Закону України «Про волонтерську діяльність», інших законів, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.

Виокремлено зовнішні та внутрішні фактори впливу на залучення студентів до волонтерської роботи. Дійшли висновку, що для повноти залученості студентів до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти необхідно враховувати фактори впливу комплексно.

Виділено та охарактеризовано такі соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в ЗВО:

1) створення в закладі вищої освіти сприятливого ментально-ціннісного, мотиваційного та інтерактивного соціально-педагогічного простору для усвідомлення значимості волонтерства в суспільстві та цілеспрямованої залученості студентів до волонтерської роботи;

2) конструювання цілісної програми підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи під час освітнього процесу;

3) організація волонтерських організацій (груп, шкіл, клубів, центрів, об'єднань тощо) із урахуванням рівня зацікавленості студентів у волонтерській роботі;

4) створення інклюзивного середовища та підготовка навчально-методичного ресурсу для забезпечення безперервності та різноманітності видів волонтерської діяльності студентів;

5) активне залучення студентів до волонтерської практики у позааудиторний час;

6) використання сучасних інноваційних та інтерактивних освітніх платформ, технологій, форм і методів волонтерської роботи (в т.ч. з використанням цифрових інструментів).

У відповідності до *четвертого завдання* дослідження *вперше розроблено* та апробовано авторську модель та розкрито зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в умовах

закладу вищої освіти.

Розроблено курсову і тренінгові програми та апробовано їх під час аудиторної та позааудиторної діяльності студентів. Охарактеризовано особливості використання сучасних інноваційних та інтерактивних освітніх технологій, форм і методів волонтерської роботи (в т.ч. з використанням цифрових інструментів) з метою найповнішого особистісного та професійного самовираження студентів як майбутніх соціальних працівників у ході їхньої волонтерської діяльності.

Розроблена модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти включає такі блоки: ментально-цільовий, концептуально-методологічний, змістово-методичний, організаційно-технологічний, практично-результативний, рефлексивно-діагностичний блоки, а також блок суб'єкт-суб'єктної комунікації та соціальної взаємодії і блок коригування волонтерських дій. Обґрунтовано особливості кожного з блоків.

У відповідності до *п'ятого завдання* дослідження обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність соціально-педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладах вищої освіти.

З метою експериментальної перевірки ефективності соціально-педагогічних умов було розроблено експериментально-дослідницьку програму, яка включала чотири етапи: підготовчий (теоретико-аналітичний), констатувальний, формувальний і підсумковий. На підготовчому етапі проведено теоретичний аналіз проблеми здійснення волонтерської діяльності в Україні та за кордоном, а також охарактеризовано освітньо-професійні програми підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах ЗВО. На констатувальному та формувальному етапах здійснено оцінювання рівнів підготовленості до волонтерської роботи у студентів експериментальної та контрольної групи. На підсумковому етапі внаслідок зіставлення результатів рівнів підготовленості до волонтерської роботи у студентів експериментальних груп виявлено наявність приросту в набутті волонтерського досвіду, що підтвердило ефективність впровадження означених соціально-педагогічних умов, які реалізувались в рамках сконструйованої моделі з використанням тренінгових програм та системним залученням студентів волонтерської практики.

Розроблено методичні рекомендації щодо ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти: на ментально-ціннісному, мотиваційному та комунікативному рівнях суб'єкт-суб'єктної взаємодії у сфері волонтерського руху в ЗВО; на організаційно-процесуальному, змістово-методичному та технологічно-діяльнісному рівнях освітнього процесу в ЗВО, а також на рівнях особистісного та професійного самовираження майбутнього соціального працівника у площині волонтерської роботи.

Унаслідок узагальнення результатів дослідження констатуємо, що завдання цілком реалізовано та мети досягнуто.

Практичне значення одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні соціально-педагогічних умов та доборі ефективних форм, технологій і методів підготовки майбутніх соціальних працівників до

волонтерської роботи в закладах вищої освіти; впровадженні системи заходів, які спрямовані на підвищення ефективності організації волонтерської роботи майбутніх соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти. Зібраний і проаналізований фактичний матеріал, а також теоретичні положення та висновки можуть бути використані при вирішенні наукових і практичних завдань модернізації системи вищої освіти в Україні, для розширення змісту курсів лекцій, практичних і семінарських занять з освітніх компонентів у процесі фахової підготовки студентів спеціальності 231 Соціальна робота / І10 Соціальна робота та консультування у закладах вищої освіти різного рівня акредитації – «Менеджмент соціальної роботи», «Етика соціальної роботи», «Методика організації волонтерського руху», «Інноваційні технології соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Соціальна реабілітація», «Організація діяльності інклюзивно-ресурсних центрів», «Технології соціально-реабілітаційної роботи в інклюзивному середовищі», «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля», «Соціальний менеджмент в громаді», а також під час укладання підручників, посібників, методичних рекомендацій для студентів, аспірантів, викладачів, науковців та при організації позааудиторної діяльності студентів.

Дякую за увагу!

Головуюча: Які будуть запитання до Марії Василівни?

Роєнко Світлана Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи:

У дослідженні Ви аналізуєте різні функції волонтерської діяльності. Уточніть, які з них спрямовані на здійснення впливу від суб'єкта на об'єкт волонтерства, а які навпаки – від об'єкта на суб'єкт волонтерства.

Моторна М.В.: Дякую за запитання. У ході дослідження акцентували увагу на шести основних функціях волонтерської діяльності, які спрямовані на здійснення впливу на об'єкт волонтерства: формування і розвиток громадянського суспільства, трансляційна, стимулююча, консолідуюча, комунікативна, нормотворча.

А також виділили шість основних функцій волонтерської діяльності, які спрямовані на здійснення впливу на самих волонтерів, як суб'єкта волонтерства, а саме: соціалізуюча, ментально-ціннісна, самопізнання, накопичення соціального капіталу, пізнавальна, професіоналізація.

Матрос Ольга Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи:

Які рекомендації щодо ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти запропоновані Вами на технологічно-діяльнісному рівні освітнього процесу в ЗВО?

Моторна М.В.: Дякую за запитання.

На технологічно-діяльнісному рівні освітнього процесу в ЗВО вважаємо за необхідне – спонукати студентів до активних волонтерських дій шляхом залучення їх до участі в роботі волонтерських груп, шкіл волонтерства, волонтерських організацій на різних рівнях; надання менторської підтримки та супроводу коучів з питань волонтерства; спонукати та залучати кожного студента-волонтера до такого виду волонтерської діяльності, котрий дозволить

найкращим чином використати його потенціал та принесе мобільний і позитивний результат щодо волонтерської допомоги; залучати студентів до організації та проведення різноманітних благодійних акцій, квестів, культурно-мистецьких заходів; зацікавлювати студентів до різних видів волонтерської роботи в аудиторний та позааудиторний час з метою вирішення конкретних нагальних соціальних проблем у певній соціальній групі на підґрунті власного волонтерського досвіду та професійних навичок; організовувати неформальні зустрічі з людьми, які мають волонтерський досвід та користуються авторитетом у студентів; спонукати студентів до волонтерської роботи різними нематеріальними засобами заохочення (зокрема, у вигляді зарахування практики, отримання додаткових балів або спеціальних відзнак); створювати сприятливі умови для участі студентів у регіональних, національних та міжнародних волонтерських ініціативах і проєктах з метою формування або поглиблення у них досвіду взаємодії з представниками різних соціальних груп та різноманітними культурами суспільного співжиття.

Левченко Наталія Володимирівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи:

У дослідженні Ви зазначаєте, що розмежовуєте поняття «волонтерство», «волонтерський рух», «волонтерська діяльність», «волонтерська робота». Як Ви розглядаєте в роботі дані поняття?

Моторна М.В.: Дякую за запитання.

У контексті дослідження розглядаємо:

- волонтерство як соціальне явище, що проявляється у суспільстві як реакція на необхідність термінового вирішення громадськістю у соціумі нагальних проблем, які державні структури неспроможні розв'язати або не приділяють їхньому розв'язанню належної уваги;

- волонтерський рух – як невід'ємний елемент громадянського суспільства, що спрямований на забезпечення належного рівня життя громадян і реалізується у волонтерській діяльності;

- волонтерську діяльність – як суспільно значущу суспільну, безкорисливу та добровільну діяльність, що зорієнтована на надання фахових і нефахових послуг тим, хто нагально їх потребує, та ґрунтується на морально-етичних принципах життєдіяльності соціальних спільнот і є процесом реалізації суспільно значущих функцій;

- волонтерську роботу як виконання особою – добровольцем (волонтером) конкретних соціально важливих завдань, спрямованих на позитивне досягнення результату щодо задоволення конкретних потреб благоотримувача.

Тобто у роботі виходимо з дослідницької позиції, що волонтерство і волонтерський рух практично реалізується у волонтерській діяльності та волонтерській роботі.

Ісаченко Вікторія Павлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи:

Які зовнішні фактори впливу на залучення студентів до волонтерської роботи в умовах ЗВО Ви виділяєте в роботі?

Моторна М.В.: Дякую за запитання.

У ході дослідження дійшли висновку, що значний вплив на оптимальне залучення студентів до волонтерської роботи в умовах ЗВО спричиняють такі зовнішні фактори:

- кризові стани в суспільстві,
- неповне задоволення державою запитів громадян,
- потреба у волонтерах і волонтерських організаціях (групах),
- нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності,
- правовий статус волонтерів і волонтерських організацій,
- освітні програми підготовки до волонтерської роботи у ЗВО.

Бондаренко Галина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи:

Які внутрішні фактори, на Ваш погляд, спричиняють визначальний вплив на залучення студентів до волонтерської роботи в умовах ЗВО?

Моторна М.В.: Дякую за запитання.

Серед внутрішніх факторів значного впливу на оптимальне залучення студентів до волонтерської роботи в умовах ЗВО нами виділено такі:

- ментальні та життєві цінності студента,
- його етико-моральні та мотиваційні орієнтири,
- індивідуальні та психологічні особливості,
- внутрішня готовність до здійснення волонтерської діяльності,
- зорієнтованість на соціальну корисність,
- потреба в особистісному та професійному самовираженні,
- наявний досвід волонтерської роботи,
- здатність до колективної роботи в соціумі.

Моргай Лілія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи:

Які труднощі та проблеми, пов'язані з організацією волонтерської роботи у закладах вищої освіти виділяють студенти, опитані в ході проведеного анкетування?

Моторна М.В.: Дякую за запитання.

Опитані студенти акцентують увагу на таких труднощах і проблемах при організації волонтерської роботи у закладах вищої освіти, а саме:

- 1) низький рівень обізнаності студентів про можливості волонтерської роботи,
- 2) дефіцит методичних матеріалів і технологій для організації волонтерської діяльності у ЗВО,
- 3) недостатність або відсутність належних ресурсів у ЗВО для підтримки студентських волонтерських ініціатив,
- 4) недостатнє залучення викладачів до координації волонтерських програм ,
- 5) приділення в ході освітнього процесу недостатньої уваги до розвитку альтруїстичних почуттів студентів,
- 6) у більшості ЗВО відсутній системний підхід до залучення студентів до волонтерства,
- 7) недостатня розробленість та підтримка ЗВО волонтерських проєктів,
- 8) обмеженість ресурсів,

9) недостатнє зорієнтованість освітніх програм і освітніх компонентів на поєднання аудиторної роботи студентів та їхньої волонтерської практики.

Войтовська Алла Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи:

Яка програма була розроблена Вами та впроваджена для підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи у ході експериментального дослідження?

Моторна М.В.: Дякую за запитання.

В освітній процес було впроваджено курсову програму «Підготовка до волонтерської роботи», загальним обсягом 38 год. Вона складалася із лекційних занять, практичних і тренінгових сесій, практичної роботи у волонтерських центрах, організаціях, групах і об'єднаннях та самостійної діяльності студентів над власним професійним розвитком:

1. Лекція «Гене́за волонтерського руху в Україні» – 2 год.
2. Лекція «Хто такі волонтери? Роль волонтерів у період воєнного стану» – 2 год.
3. Лекція «Теоретичні та практичні аспекти волонтерської роботи в Україні» – 2 год.
4. Лекція «Роль волонтерства у формуванні професійних компетенцій майбутніх соціальних працівників» – 2 год.
5. Лекція «Роль волонтерів у збереженні нематеріальної спадщини України» – 2 год.
6. Практичне заняття «Методи і форми волонтерської роботи з різними соціальними групами» – 2 год.
7. Практичне заняття «Соціальна взаємодія та технології комунікативного впливу під час волонтерської діяльності» – 2 год.
8. Тренінгова сесія «Соціальне проектування та соціальні стартапи у волонтерській роботі» – 2 год.
9. Тренінгова сесія «Використання соціальних мереж та онлайн дискусій у волонтерській діяльності» – 2 год.
10. Тренінгова сесія «Реалізація волонтерства у процесі соціальної діяльності» – 2 год.
11. Тренінгова сесія «Організація волонтерської роботи зі студентами в умовах воєнного стану» – 2 год.
12. Практика з волонтерської роботи (культурно-просвітницьких акцій (фестивалі, ярмарки, майстер-класи як форма волонтерської діяльності), соціальна інклюзія через мистецтво (залучення дітей, молоді, людей старшого віку та осіб з особливими потребами), майстер-класи з народних ремесел тощо) – 16 год.

ВИСТУПИЛИ:

Головуюча: Слово надається науковому керівнику – доктору педагогічних наук, професору, професору кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи – Тетяні Дмитрівні Кочубей.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор **Кочубей Т. Д.:**

Моторною Марією в повному обсязі виконано індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план, який передбачав

опанування здобувачкою обов'язковими навчальними дисциплінами та дисциплінами вільного вибору, а також практичну підготовку та виробничу практику.

Науковий та практичний потенціал дисертантки уможливив їй дослідити досить важливу для сьогодення тему «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності в умовах закладу вищої освіти», адже нині в Україні в умовах війни волонтерство є досить затребуваним. У процесі підготовки наукової роботи дисертантка оволоділа не лише теорією, але й практичними методиками, які опанувала безпосередньо під час волонтерської діяльності.

Моторна М. В. є членом наукової школи «Актуальні проблеми освіти і виховання: історія, сучасність, перспективи», брала участь науковій темі кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики (реєстраційний номер 0111U007547)» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Дисертаційна робота Моторної М. В. є актуальним для сьогодення дослідженням та відповідає спеціальності 231 Соціальна робота. Дисертанткою зацентровано увагу на організаційно-методичних засадах підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи, зrealізовано програму підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи у ЗВО та апробовано її під час науково-практичних конференцій, форумів, круглих столів, дискусій, стажувань, курсів підвищення кваліфікації, а також на міжнародних конференціях, форумах та стажуваннях. Основні положення дисертантки викладено у 21 публікації, з яких 16 одноосібних, серед них 5 статей та колективна монографія, а також 14 публікацій апробаційного характеру, що засвідчує високий рівень наукової підготовки та відповідальності.

Враховуючи актуальність дослідження, наукову новизну, важливість одержаних дисертанткою наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Моторної Марії Василівни «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2024 р. № 44 зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2023), і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Головуюча: До слова запрошується рецензент – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Коляда Наталія Миколаївна.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор **Коляда Н. М.:**

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

В Україні розвивається волонтерський рух, актуальність якого підсилено в умовах сучасних соціально-економічних та політичних викликів – карантинних обмежень, військового стану тощо.

Волонтерську діяльність називають ключовою складовою у справі формування особистісних та професійних якостей загалом та ефективного формування лідерських якостей студентської молоді зокрема.

Волонтерська діяльність є невичерпним соціальним ресурсом та сприяє вирішенню таких важливих завдань, з-поміж яких: розвиток професіоналізму особистості студентів, поглиблення інтересу до обраної професії, формування почуття професійної відповідальності, набуття практичного досвіду співпереживання та його рефлексія, становлення досвіду формування цінностей, свідоме якісне визначення своєї майбутньої сфери професійної діяльності, спираючись на свою індивідуальність; розвиток комунікативних здібностей, формування вміння вести конструктивний діалог з різними за віком та соціальним статусом людьми; усвідомлення соціальної значущості професії, потреби підвищувати персональну пізнавальну активність, прагнення формувати якості, практичний досвід, необхідні для подальшої роботи; формування психологічної готовності до самостійної практичної роботи після закінчення закладу вищої освіти.

В контексті означеного дослідження М. В. Моторної видається на часі для соціальної роботи в цілому та підготовки фахівців, адже у ньому здобувачкою запропоновано ефективний підхід до підготовки в умовах закладу вищої освіти до волонтерської роботи майбутніх соціальних працівників – фахівців, які підтримують та захищають права людей, що опинилися в складних життєвих обставинах; консультують, допомагають знайти ресурси, координують соціальні, медичні та юридичні служби, а також розробляють соціальні проекти.

Дослідження є складником науково-дослідної теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики» (державний реєстраційний номер № 0111U007547) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тему дослідження затверджено вченою радою університету (протокол № 3 від 20 вересня 2022 р.). Дослідження відбувалося в площині роботи наукової школи «Актуальні проблеми освіти і виховання: історія, сучасність, перспективи», очолюваної Кочубей Тетяною Дмитрівною, доктором педагогічних наук, професором, професором кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою:

– здійснено аналіз стану дослідженості наукової проблеми та з'ясувати сутність ключових понять у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі;

– виокремлено структурні компоненти волонтерської діяльності та уточнено критерії і показники рівнів підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладі вищої освіти;

– охарактеризовано нормативно-правове підґрунтя та виділено соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладах вищої освіти;

– апробовано модель та розкрито зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти;

– обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність соціально-педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладах вищої освіти.

Нові факти, одержані здобувачем. Дисертація М. В. Моторної є комплексним дослідженням, у якому вперше визначено та експериментально перевірено соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти; вперше розроблено та апробовано авторську модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти; уточнено сутність ключових понять дослідження (волонтерство, волонтерський рух в закладі вищої освіти, студенти-волонтери, волонтерська діяльність студентів, студентські волонтерські організації (групи), волонтерство в соціальній роботі, залучення майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи, підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти); удосконалено механізм залученості студентів до волонтерської діяльності та уточнено фактори впливу на цей процес; уточнено структурні компоненти волонтерської діяльності майбутніх соціальних працівників, критерії та показники рівнів підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи; подальшого розвитку набули зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації М. В. Моторної та змісту публікацій дисертантки дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Автором опрацьовано значний масив наукових джерел (392 найменувань, із них 83 англійською мовою), на підставі розгляду яких сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною теоретико-методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць є належно аргументованими та не викликають сумнівів.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційна робота М. В. Моторної містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальне наукове завдання.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні соціально-педагогічних умов та доборі ефективних форм,

технологій і методів підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в закладах вищої освіти; впровадженні системи заходів, які спрямовані на підвищення ефективності організації волонтерської роботи майбутніх соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал, а також теоретичні положення та висновки можуть бути використані при вирішенні наукових і практичних завдань модернізації системи вищої освіти в Україні, для розширення змісту курсів лекцій, практичних і семінарських занять з освітніх компонентів у процесі фахової підготовки студентів спеціальності 231 Соціальна робота / І10 Соціальна робота та консультування у закладах вищої освіти різного рівня акредитації, а також під час укладання підручників, посібників, методичних рекомендацій для студентів, аспірантів, викладачів, науковців та при організації позааудиторної діяльності студентів.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

У вступі авторка переконливо обґрунтувала актуальність проблеми та науковий апарат дослідження; розкрила практичне значення одержаних результатів; надала інформацію щодо апробації результатів дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні аспекти проблеми дослідження» – авторкою з'ясовано, що зарубіжні та українські вчені досліджували волонтерство на підґрунті різних концептуальних підходів, а саме: нормативно-правового, гуманістичного, ментально-ціннісного, контекстного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного, оперативно-діяльнісного, позитивно-результативного підходів. Через це у доробках дослідників трактування поняття «волонтерство» різняться.

Дисертанткою проаналізовано наявні стратегічні підходи до організації студентського волонтерства у низці українських закладів вищої освіти. З'ясовано, що інтеграція навчання волонтерству у процес підготовки майбутніх соціальних працівників сприяє підвищенню якості волонтерської роботи, а також є практичним інструментом удосконаленню професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, розширює можливості для їхнього професійного та особистісного самовираження, розвиває навички соціальної взаємодії, підвищує рівень громадянської свідомості та активізує соціальну згуртованість.

У другому розділі – «Нормативно-правові та організаційно-методичні засади підготовки майбутнього соціального працівника до волонтерської роботи» – авторкою досліджено організацію та реалізацію волонтерської діяльності у закладах вищої освіти України. На нашу думку, заслуговує на особливу увагу висвітлений практичний досвід студентської волонтерської роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка та Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

За результатами проведеного анкетування серед студентів проаналізовано стан підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах ЗВО. Дисертантка дійшла висновку, що переважна більшість студентів

уважають, що волонтерська діяльність відіграє ключову роль у їхньому професійному становленні, сприяючи їхньому особистісному розвитку, формуванню гуманістичних та альтруїстичних цінностей, підвищенню рівня соціальної відповідальності та розвитку комунікативних і організаційних навичок у волонтерській роботі.

У третьому розділі – «Дослідно-експериментальна робота з підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» – з метою визначення ефективності розроблених упередньому розділі соціально-педагогічних умов та моделі підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти, авторкою було представлено програму дослідницько-експериментальної роботи та охарактеризовано досягнуті результати. Закцентовано увагу на важливості використанні в освітньому процесі тренінгової програми, імітаційних та інноваційних методів, необхідності створенні інклюзивного середовища щодо волонтерської діяльності.

Дисертанткою також за результатами дослідження сформовано методичні рекомендації щодо досягнення максимальної ефективності у підготовці майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах ЗВО.

Отже, дисертаційна робота М. В. Моторної за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням, в якому теоретичного обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність соціально-педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У вступі при обґрунтуванні актуальності наукової проблеми перерахувати основні нормативні документи, які є визначальними щодо волонтерської діяльності та професійної підготовки соціальних працівників.

2. У підрозділі «Організаційно-методичні засади включення студентів до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» підсилити аналіз освітніх програм з підготовки соціальних працівників, стандартів вищої освіти, професійних стандартів з метою виявлення тенденцій та перспектив щодо удосконалення змісту аудиторної фахової підготовки до волонтерської роботи.

3. У запропонованому авторкою визначенні ключового поняття дослідження «підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» додати аспект позааудиторної роботи, яка містить значний ресурс щодо розвитку студентського волонтерства.

Проте висловлені пропозиції та зауваження не впливають на позитивне враження від дисертації в цілому та не знижують її цінність.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях.

Відзначаємо відповідність чинним вимогам публікацій дисертантки, які не тотожні за змістом. Основні положення і результати дисертаційного дослідження викладено у 21 публікаціях (у тому числі у 16 одноосібних).

На основі аналізу змісту публікацій М. В. Моторної можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації.

Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам, побудова логічна. Цифровий матеріал структуровано в таблицях і рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Дотримано принципи академічної доброчесності. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 231 Соціальна робота.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Моторної Марії Василівни на тему «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» є самостійною, завершеною науковою працею, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами) і може бути подана до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Головуюча: До слова запрошується Моторна М. В. для відповіді на зауваження рецензента.

Моторна М.В.: Вельмишановна Наталіє Миколаївно, дозвольте подякувати за здійснений Вами аналіз нашого дисертаційного дослідження та висловлені слушні зауваження і побажання.

Стосовно першого зауваження:

«1. У вступі при обґрунтуванні актуальності наукової проблеми перерахувати основні нормативні документи, які є визначальними щодо волонтерської діяльності та професійної підготовки соціальних працівників.»

– Погоджуємося повністю з даним зауваженням та врахуємо в подальшій нашій роботі.

Стосовно другого зауваження:

«2. У підрозділі «Організаційно-методичні засади включення студентів до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» підсилити аналіз освітніх програм з підготовки соціальних працівників, стандартів вищої освіти, професійних стандартів з метою виявлення тенденцій та перспектив щодо удосконалення змісту аудиторної фахової підготовки до волонтерської роботи.»

– Погоджуємося повністю з даним зауваженням. Водночас дозвольте пояснити, що у зв'язку з обмеженим обсягом дисертаційної роботи не мали можливості більш детально представити в роботі зазначений аналіз. Але у подальших доробках з дослідження проблеми, що розглядається, плануємо представити аналіз освітніх програм з підготовки соціальних працівників, стандартів вищої освіти, професійних стандартів у спектрі стратегічної аудиторної фахової підготовки до волонтерської роботи.

Стосовно третього зауваження:

«3. У запропонованому авторкою визначенні ключового поняття дослідження «підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» додати аспект позааудиторної роботи, яка містить значний ресурс щодо розвитку студентського волонтерства.»

– Погоджуємося частково з даною пропозицією. Дозвольте дати пояснення, що аспект позааудиторної роботи розумівся нами з позиції «волонтерської виробничої практики та у вільний від навчання час»

Дозвольте подякувати ще раз рецензенту, Наталії Миколаївні, за надані цінні зауваження та пропозиції до тексту дисертаційної роботи.

Головуюча: До слова запрошується рецензент — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Гончар Інна Григорівна.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент **Гончар І. Г.:**

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

У сучасних умовах розвитку українського суспільства, що супроводжуються соціально-економічними трансформаціями, військовими викликами та активізацією громадянської участі, волонтерський рух набуває особливої актуальності. Волонтерська діяльність відіграє важливу роль у наданні допомоги населенню, підтримці соціально вразливих груп, розвитку місцевих громад і зміцненні соціальної згуртованості. Це важливий інструмент розвитку громадянського суспільства, що сприяє реалізації принципів взаємодопомоги, солідарності та сталого розвитку.

Дисертаційне дослідження Моторної Марії Василівни акцентовано на системному аналізі підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти. Такий науковий фокус є своєчасним і суспільно значущим з огляду на зростання ролі волонтерської діяльності у вирішенні соціальних проблем. Дослідження спрямоване на осмислення можливостей освітнього середовища закладу вищої освіти у формуванні професійних компетентностей, ціннісних орієнтацій і практичного досвіду студентів у сфері волонтерської діяльності, що сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх соціальних працівників.

Отже, дисертаційне дослідження є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірах, має важливе значення для подальшого розвитку науки соціальної роботи, а також для вдосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників і підвищення ефективності волонтерської діяльності в українському суспільстві в умовах сучасних соціальних викликів.

Важливість дослідження підкреслюється його зв'язком із науковими програмами і планами. Дослідження є складником науково-дослідної теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики» (державний реєстраційний номер № 0111U007547) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тему дослідження затверджено вченою радою університету (протокол № 3 від 20 вересня 2022 р.). Дослідження відбувалося в площині роботи наукової школи «Актуальні проблеми освіти і виховання: історія, сучасність, перспективи», очолюваної Кочубей Тетяною Дмитрівною, доктором педагогічних наук, професором, професором кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Тому вважаємо, що тема дисертації М. В. Моторної актуальна, суспільно й науково важлива.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою:

- здійснено аналіз стану дослідженості наукової проблеми та з'ясовано сутність ключових понять у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі;
- виокремлено структурні компоненти волонтерської діяльності та уточнено критерії і показники рівня підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладі вищої освіти;
- охарактеризовано нормативно-правове підґрунтя та виділено соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладах вищої освіти;
- сконструйовано модель та розкрито зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти;
- обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність соціально-педагогічних умов та моделі підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладах вищої освіти.

Нові факти, одержані здобувачем.

Дисертація М. В. Моторної є комплексним дослідженням, у якому вперше здійснено періодизацію генези історичного розвитку волонтерського руху в світі та в Україні; визначено та експериментально перевірено соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти (створення в закладі вищої освіти сприятливого ментально-ціннісного, мотиваційного та інтерактивного соціально-педагогічного простору для усвідомлення значимості волонтерства в суспільстві та цілеспрямованої залученості студентів до волонтерської роботи; систематичне проведення діагностики ставлення студентів до волонтерської діяльності з метою поглиблення їхніх мотивів до активної участі у волонтерській роботі; конструювання цілісної програми підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи під час освітнього процесу; організація волонтерських організацій із урахуванням рівня зацікавленості студентів у волонтерській роботі; створення інклюзивного середовища та підготовка навчально-методичного ресурсу для забезпечення безперервності та різноманітності видів волонтерської діяльності студентів; активне залучення студентів до волонтерської практики у

позааудиторний час; використання сучасних інноваційних та інтерактивних освітніх платформ, технологій, форм і методів волонтерської роботи; забезпечення взаємної рефлексії між рівнем підготовленості майбутніх соціальних працівників до реалізації волонтерської роботи та потребами соціуму у волонтерській допомозі і підтримці). Також вперше розроблено та апробовано авторську модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Авторкою уточнено сутність ключових понять дослідження (волонтерство, волонтерський рух в закладі вищої освіти, студенти-волонтери, волонтерська діяльність студентів, студентські волонтерські організації (групи), волонтерство в соціальній роботі, залучення майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи, підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти). Удосконалено механізм залученості студентів до волонтерської діяльності та уточнено фактори впливу на цей процес. Уточнено структурні компоненти волонтерської діяльності майбутніх соціальних працівників, критерії та показники рівнів підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи. Подальшого розвитку набули зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації М. В. Моторної та змісту публікацій дисертантки дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених авторкою результатів.

Авторкою опрацьовано значний масив наукових джерел (392 найменування, 83 з яких іноземною мовою), на підставі розгляду яких сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною теоретико-методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційна робота М. В. Моторної містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальне наукове завдання.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні соціально-педагогічних умов та доборі ефективних форм, технологій і методів підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в закладах вищої освіти; впровадженні системи заходів, які спрямовані на підвищення ефективності організації волонтерської роботи майбутніх соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти. Зібраний і проаналізований фактичний матеріал, а також теоретичні положення та висновки можуть бути використані при вирішенні наукових і практичних завдань модернізації системи вищої освіти в Україні, для розширення змісту курсів лекцій, практичних і семінарських занять з освітніх компонентів у процесі

фахової підготовки студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» у закладах вищої освіти різного рівня акредитації – «Менеджмент соціальної роботи», «Етика соціальної роботи», «Методика організації волонтерського руху», «Інноваційні технології соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Соціальна реабілітація», «Організація діяльності інклюзивно-ресурсних центрів», «Технології соціально-реабілітаційної роботи в інклюзивному середовищі», «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля», «Соціальний менеджмент в громаді», а також під час укладання підручників, посібників, методичних рекомендацій для студентів, аспірантів, викладачів, науковців та при організації позааудиторної діяльності студентів.

Оцінка змісту та ступеня завершеності дисертації.

Дисертантка на належному науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також аргументувала використання обраних методів дослідження.

У вступі авторка обґрунтувала актуальність проблеми та науковий апарат дослідження; розкрила практичне значення одержаних результатів; надала інформацію щодо апробації результатів дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні аспекти проблеми дослідження» – авторкою досліджено генезу та стан дослідженості волонтерства як соціального явища; розкрито поняттєво-категоріальний апарат проблеми дослідження; охарактеризовано стратегічні підходи до організації студентського волонтерства у закладах вищої освіти.

Відзначаємо високий рівень обізнаності дисертантки з результатами наукових досліджень інших учених із порушеної в дисертації проблеми, що дало змогу виокремити основні характеристики волонтерства як соціального феномену та визначити періоди його розвитку у світі й в Україні. Порівняння визначених історичних періодів дало змогу дослідниці зробити висновки про наявність кореляційного зв'язку між генезою світового та українського волонтерського руху.

Дисертанткою обґрунтовано, що волонтерська діяльність студентів є важливим засобом реалізації їхнього особистісного і професійного потенціалу, сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх соціальних працівників. Також визначено основні структурні компоненти такої діяльності.

У роботі представлено стратегічні підходи до організації студентського волонтерства у низці українських закладів вищої освіти. З'ясовано, що інтеграція навчання волонтерству у процес підготовки майбутніх соціальних працівників сприяє підвищенню якості волонтерської роботи, а також є практичним інструментом удосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, розширює можливості для їхнього професійного та особистісного самовираження, розвиває навички соціальної взаємодії, підвищує рівень громадянської свідомості та активізує соціальну згуртованість.

У другому розділі – «Нормативно-правові та організаційно-методичні засади підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи» – розкрито нормативно-правове підґрунтя реалізації волонтерської діяльності студентів в Україні; схарактеризовано організаційно-методичні засади включення студентів до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти; розроблено

соціально-педагогічні умови та модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Важливим аспектом дослідження є аналіз організації та реалізації волонтерської діяльності у закладах вищої освіти України на прикладі вітчизняних закладів освіти, що дало змогу авторці обґрунтувати її значення для професійного становлення майбутніх соціальних працівників. Така діяльність сприяє їхньому особистісному розвитку, формуванню гуманістичних і альтруїстичних цінностей, підвищенню рівня соціальної відповідальності, розвитку комунікативних та організаційних навичок.

Заслужують на особливу увагу виокремлені соціально-педагогічні умови та сконструйована авторська модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти, яка складається з низки взаємопов'язаних структурно-функціональних блоків: ментально-цільового, концептуально-методологічного, змістово-методичного, організаційно-технологічного, практично-результативного, рефлексивно-діагностичного, а також блоку суб'єкт-суб'єктної комунікації та соціальної взаємодії і блоку коригування волонтерських дій.

У третьому розділі – «Дослідно-експериментальна робота з підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» – розкрито організацію та методику проведення експерименту; представлено реалізацію програми підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи у ЗВО; здійснено аналіз результатів дослідно-експериментального дослідження.

Проведена ґрунтовна робота дала можливість дисертантці визначити початковий і підсумковий рівні підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти на основі визначених критеріїв (ментально-ціннісного, мотиваційно-цільового, особистісного та професійного самовираження, результативно-рефлексивного) із використанням відповідного діагностичного інструментарію.

Також дисертанткою на формувальному етапі експерименту апробовано виокремлені соціально-педагогічні умови, здійснено впровадження авторської моделі та тренінгової програми з метою визначення їх ефективності щодо підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Варто зауважити, що отримані у процесі дослідно-експериментальної роботи емпіричні дані щодо рівня підготовленості майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи засвідчили ефективність упровадження в освітній процес закладів вищої освіти запропонованих соціально-педагогічних умов і розробленої авторської моделі, тренінгової програми, використання інноваційних методів і технологій залучення студентів до волонтерської діяльності, а також організації інклюзивного волонтерського середовища.

Отже, дисертаційна робота М. В. Моторної за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням, у якому розв'язано важливе наукове завдання підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності в умовах закладу вищої освіти. У роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичне розв'язання означеної проблеми, обґрунтовано

сутність і структуру волонтерської діяльності студентів, визначено її значення для професійного становлення майбутніх фахівців соціальної сфери. Отримані результати дослідження характеризуються науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю, а запропоновані підходи можуть бути використані у процесі вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

В цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У вступі доцільно підсилити обґрунтування актуальності наукової проблеми шляхом більш чіткого висвітлення сучасних суспільних викликів та ролі волонтерської діяльності у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників.

2. Більш детального висвітлення в дисертації потребує питання співпраці закладів вищої освіти з волонтерськими організаціями як важливого чинника формування практичного досвіду майбутніх соціальних працівників та їхньої підготовки до професійної діяльності.

3. Представлена автором модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності є змістовною та логічно структурованою. Разом з тим більшої конкретизації у роботі могли б набути окремі аспекти практичної реалізації моделі, зокрема її впровадження та інтеграції в освітній процес закладів вищої освіти.

Проте висловлені пропозиції та зауваження не впливають на позитивне враження від дисертації в цілому та не знижують її цінність.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях.

Відзначаємо відповідність чинним вимогам публікацій дисертантки, які не є тотожними за змістом. Результати дослідження відображено у 21 публікації (16 одноосібних), із них 5 – у наукових фахових виданнях України, 13 – апробаційного характеру, 2 – додатково висвітлюють наукові результати дослідження, а також 1 – у науковому виданні іншої держави та у колективній монографії.

На основі аналізу змісту публікацій М. В. Моторної можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації.

Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам, побудова логічна. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах. Дотримано принципи академічної доброчесності. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 231 Соціальна робота.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої

ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Моторної Марії Василівни на тему «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» є самостійною, завершеною науковою працею, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами) і може бути подана до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Головуюча: До слова запрошується Моторна М. В. для відповіді на зауваження рецензента.

Моторна М. В.: Вельмишановна Інно Григорівно, дозвольте подякувати за проведений детальний аналіз нашого дисертаційного дослідження, за слушні зауваження і побажання та надати відповіді на зауваження.

Стосовно першого зауваження:

«1. У вступі доцільно підсилити обґрунтування актуальності наукової проблеми шляхом більш чіткого висвітлення сучасних суспільних викликів та ролі волонтерської діяльності у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників.»

– погоджуємося повністю з даним зауваженням. Водночас дозвольте дати пояснення, що висвітлення сучасних суспільних викликів та ролі волонтерської діяльності у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників було представлено у підрозділі 1.2 роботи під час аналізу поняттєво-категоріального апарату проблеми дослідження.

Стосовно другого зауваження:

«2. Більш детального висвітлення в дисертації потребує питання співпраці закладів вищої освіти з волонтерськими організаціями як важливого чинника формування практичного досвіду майбутніх соціальних працівників та їхньої підготовки до професійної діяльності.»

– погоджуємося повністю з даним зауваженням. Водночас дозвольте пояснити, що у зв'язку з обмеженим обсягом дисертаційної роботи не мали можливості детально представити в роботі характеристику співпраці закладів вищої освіти з волонтерськими організаціями. У подальших доробках з дослідження проблеми, що розглядається, плануємо представити аналіз особливостей такої співпраці.

Стосовно третього зауваження:

«3. Представлена автором модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності є змістовною та логічно структурованою. Разом з тим більшої конкретизації у роботі могли б набути окремі аспекти практичної реалізації моделі, зокрема її впровадження та інтеграція в освітній процес закладів вищої освіти.»

– погоджуємося частково з даною пропозицією. Дозвольте пояснити, що у підрозділах 2.3. і 3.2. дисертаційної роботи було представлено характеристику

блоків моделі з метою її практичної реалізації. Але у зв'язку з обмеженим обсягом дисертаційної роботи не мали можливості більш детально представити в роботі усі аспекти практичної реалізації моделі. Розгляд даного питання вбачаємо в перспективі подальшого дослідження проблеми.

Дозвольте подякувати ще раз рецензенту, Інні Григорівні, за надані цінні зауваження та пропозиції до тексту дисертаційної роботи.

УХВАЛИЛИ: Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Моторної Марії Василівни на тему: «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 Соціальна робота.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Моторної Марії Василівни на тему: «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету.

Волонтерська діяльність є важливою складовою громадянського суспільства та відіграє значну роль у розвитку соціальної сфери, особливо в сучасних умовах соціально-економічних викликів. Волонтерство охоплює широкий спектр соціальних ініціатив, спрямованих на підтримку вразливих груп населення, зменшення соціальної нерівності, покращення якості життя та зміцнення соціальної згуртованості. Його значущість зростає в умовах глобальних криз, військових конфліктів, економічної нестабільності та екологічних катастроф, що потребують активної участі добровольців у вирішенні соціальних проблем.

В Україні упродовж 2022–2025 років значно збільшилася кількість людей, які перебувають у стресових ситуаціях внаслідок пережитих подій повномасштабної російсько-української війни і потребують посиленої соціальної допомоги та підтримки. При цьому важливу роль відіграє волонтерська робота соціальних працівників. З огляду на зазначені обставини особливої актуальності нині набуває системне дослідження проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

У дисертації представлено теоретичні, методичні та практичні основи підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти. Результати дослідження засвідчили досягнення мети, що є підставою для подальших висновків.

У результаті проведеного дослідження було ретельно проаналізовано зарубіжні та українські публікації з проблеми волонтерства та підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в ЗВО. Встановлено, що зарубіжні та українські вчені і практики досліджували проблему волонтерства у різних гносеологічних площинах, зокрема в: історично-еволюційній, соціологічній, політичній, філософській, економічній, культурологічній,

психологічній, соціально-педагогічній та ін.

Проаналізувавши генезу волонтерства, у дослідженні подано авторську періодизацію історичного розвитку світового та українського волонтерського руху. Виділено та охарактеризовано 7 періодів розвитку волонтерства у світі: 1 період – до 1859 р.; 2 період – 1859–1913 рр.; 3 період – 1914-1947 рр.; 4 період – 1948–1979 рр.; 5 період – 1980–2000 рр.; 6 період – 2001–2000 рр.; 7 період – 2014 – по даний час. В історичному розвитку українського волонтерства виділено та охарактеризовано 6 таких періодів: 1 період – друга половина IX – середина XIII ст.; 2 період – кінець XIII ст. – 1991 р.; 3 період – 1991 – 2000 рр.; 4 період – 2001 – 2010 рр.; 5 період – 2011–2013 рр.; 6 період – 2014 р. – по теперішній час. Встановлено кореляційні зв'язки між історичною генезою світового та українського волонтерського руху.

У контексті дослідження охарактеризовано концептуальні підходи до трактування поняття «волонтерство» у соціально-педагогічній науковій площині, а саме: нормативно-правовий, гуманістичний, ментально-ціннісний, контекстний, особистісно-орієнтований, компетентнісний, оперативно-діяльнісний, позитивно-результативний підходи. Описано сутність ключових понять дослідження (волонтерство, волонтерський рух в закладі вищої освіти, студенти-волонтери, волонтерська діяльність студентів, студентські волонтерські організації (групи), волонтерство в соціальній роботі, залучення майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи, підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти).

З'ясовано, що *волонтерство в соціальній роботі* передбачає безоплатну, безкорисливу, добродійну діяльність, яка здійснюється за власним добровільним покликанням і бажанням соціального працівника та полягає в оперативному знаходженні рішення щодо розв'язання складних чи кризових соціальних ситуацій, в позитивному вирішенні найгостріших соціальних проблем та якісному наданні соціальних, реабілітаційних послуг і допомоги.

Встановлено, що *залучення майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи* передбачає безпосередню, за власною ініціативою, добровільну участь студентів у соціально корисній діяльності на благо інших людей, що здійснюється ними у складі студентських волонтерських груп і організацій під час волонтерської виробничої практики та у вільний від навчання час.

З'ясовано, що інтеграція навчання волонтерству у процес підготовки майбутніх соціальних працівників сприяє підвищенню якості волонтерської роботи, а також є практичним інструментом удосконаленню професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, розширює можливості для їхнього професійного та особистісного самовираження, розвиває навички соціальної взаємодії, підвищує рівень громадянської свідомості та активізує соціальну згуртованість.

Визначено, що природа волонтерської діяльності як соціально-педагогічного явища багатоаспектна і включає аспекти: суспільної значимості та корисності; соціальної активності; соціалізації, соціальної інтеграції, інклюзії та реабілітації; особистісного самовираження; професійного самовираження; а також: соціокультурний, ментально-ціннісний, психологічний, мотиваційний,

комунікативний аспекти.

Охарактеризовано стан розвитку студентського волонтерства в Україні та нормативно-правове підґрунтя підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в закладах вищої освіти. Проаналізовано труднощі та проблеми, пов'язані з організацією волонтерської роботи у закладах вищої освіти. В процесі аналізу характеристичних особливостей студентського волонтерства було виокремлено структурні компоненти волонтерської діяльності майбутніх соціальних працівників (ментально-ціннісний, мотиваційний, цільовий, підготовчо-теоретичний (ресурсний), середовищний, процесуально-діяльнісний (технологічний), результативно-оцінювальний та рефлексивно-коригувальний).

Розроблено механізм залучення студентів до волонтерської роботи у ЗВО, який визначено як низку соціально-педагогічних процесів, що реалізуються за векторами освітньої програми у ЗВО та програмних документів студентських волонтерських груп і організацій, зорієнтовану на сферу соціальної роботи з визначальними орієнтирами, зумовленими особливостями волонтерської роботи та вимогами до волонтера. Означено зовнішні (кризові стани в суспільстві, неповне задоволення державою запитів громадян, потреба у волонтерах і волонтерських організаціях (групах), нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності, правовий статус волонтерів і волонтерських організацій, освітні програми підготовки до волонтерської роботи у ЗВО) та внутрішні (що характеризують «Я-особистість» студента, а саме: його ментальні та життєві цінності, етико-моральні та мотиваційні орієнтири, індивідуальні та психологічні особливості, внутрішня готовність до здійснення волонтерської діяльності, зорієнтованість на соціальну корисність, потреба в особистісному та професійному самовираженні, наявний досвід волонтерської роботи, здатність до колективної роботи в соціумі) фактори впливу на залучення студентів до волонтерської роботи.

Виділено ключові соціально-педагогічні умови, що сприяють ефективній підготовці майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи у закладах вищої освіти. Сконструйована та апробована авторська модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах ЗВО, яка включає такі блоки: ментально-цільовий, концептуально-методологічний, змістово-методичний, організаційно-технологічний, практично-результативний, рефлексивно-діагностичний блоки, а також блок суб'єкт-суб'єктної комунікації та соціальної взаємодії і блок коригування волонтерських дій. Обґрунтовано особливості функціонування кожного з блоків. Розкрито зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти студентів.

Розроблено методичні рекомендації щодо ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти: на ментально-ціннісному, мотиваційному та комунікативному рівнях суб'єкт-суб'єктної взаємодії у сфері волонтерського руху в закладі вищої освіти; на організаційно-процесуальному, змістово-методичному та технологічно-діяльнісному рівнях освітнього процесу в закладі вищої освіти, а також на рівнях особистісного та професійного самовираження майбутнього соціального працівника у площині волонтерської роботи.

Перспективою для подальших досліджень є виявлення та упровадження у національну систему вищої освіти зарубіжного досвіду підготовки майбутніх соціальних працівників в кризових умовах, зокрема під час воєнного стану, в яких перебувають сьогодні як студенти, так і суспільство.

Дослідження є складником науково-дослідної теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики» (державний реєстраційний номер № 0111U007547) Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тему дослідження затверджено вченою радою університету (протокол № 3 від 20 вересня 2022 р.). Дослідження відбувалося в площині роботи наукової школи «Актуальні проблеми освіти і виховання: історія, сучасність, перспективи», очолюваної Кочубей Тетяною Дмитрівною, доктором педагогічних наук, професором, професором кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* визначено та експериментально перевірено соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти: 1) створення в закладі вищої освіти сприятливого ментально-ціннісного, мотиваційного та інтерактивного соціально-педагогічного простору для усвідомлення значимості волонтерства в суспільстві та цілеспрямованої залученості студентів до волонтерської роботи; 2) конструювання цілісної програми підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи під час освітнього процесу; 3) організація волонтерських організацій (груп, шкіл, клубів, центрів, об'єднань тощо) із урахуванням рівня зацікавленості студентів у волонтерській роботі; 4) створення інклюзивного середовища та підготовка навчально-методичного ресурсу для забезпечення безперервності та різноманітності видів волонтерської діяльності студентів; 5) активне залучення студентів до волонтерської практики у позааудиторний час; 6) використання сучасних інноваційних та інтерактивних освітніх платформ, технологій, форм і методів волонтерської роботи (в т.ч. з використанням цифрових інструментів);

– *вперше розроблено* та апробовано авторську модель підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти;

– *вперше здійснено* періодизацію генези історичного розвитку волонтерського руху в світі та в Україні;

– *уточнено* сутність ключових понять дослідження (волонтерство, волонтерський рух в закладі вищої освіти, студенти-волонтери, волонтерська діяльність студентів, студентські волонтерські організації (групи), волонтерство в соціальній роботі, залучення майбутніх соціальних працівників до здійснення волонтерської роботи, підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти),

– *удосконалено* механізм залученості студентів до волонтерської діяльності та уточнено фактори впливу на цей процес,

– *уточнено* структурні компоненти волонтерської діяльності майбутніх соціальних працівників, критерії та показники рівнів готовності майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи;

– подальшого розвитку набули зміст, форми і методи підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні соціально-педагогічних умов та доборі ефективних форм, технологій і методів підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в закладах вищої освіти; впровадженні системи заходів, які спрямовані на підвищення ефективності організації волонтерської роботи майбутніх соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал, а також теоретичні положення та висновки можуть бути використані при вирішенні наукових і практичних завдань модернізації системи вищої освіти в Україні, для розширення змісту курсів лекцій, практичних і семінарських занять з освітніх компонентів у процесі фахової підготовки студентів спеціальності 231 Соціальна робота / І10 Соціальна робота та консультування у закладах вищої освіти різного рівня акредитації – «Менеджмент соціальної роботи», «Етика соціальної роботи», «Методика організації волонтерського руху», «Інноваційні технології соціальної роботи», «Методи соціальної роботи», «Соціальна реабілітація», «Організація діяльності інклюзивно-ресурсних центрів», «Технології соціально-реабілітаційної роботи в інклюзивному середовищі», «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля», «Соціальний менеджмент в громаді», а також під час укладання підручників, посібників, методичних рекомендацій для студентів, аспірантів, викладачів, науковців та при організації позааудиторної діяльності студентів.

Основні положення та результати дослідження *впроваджено в освітній процес* Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка та використовувалися при організації роботи Комунальної організації «Вінницький обласний центр народної творчості».

Результати проведеного дослідження стануть у нагоді під час підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи, а також у практичній діяльності закладів соціальної сфери та волонтерських центрів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Моторна М. Волонтерство як складова підготовки майбутнього соціального працівника (соціально-культурна робота). *Соціальна робота та соціальна освіта*. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2023. Вип. 1(10). С. 110–121. DOI: 10.31499/2618-0715.1(10).2023.282275 (1,06 д.а.).

2. Моторна М. Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в закладах вищої освіти України: сучасний стан. *Ввічливість. Humanitas*. Луцьк: Волинський національний університет імені

3. Моторна М. Правове забезпечення та практичні основи підготовки соціальних працівників до волонтерської роботи. *Соціальна робота та соціальна освіта*. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2024. Вип. 2(13). С. 155–162. DOI: 10.31499/2618-0715.2(13). 2024.316728 (0,7 д.а.).

4. Кочубей Т. Д., Моторна М. В. Виклики та можливості в організації волонтерської роботи у ЗВО: огляд сучасних методів. *Вічливість. Humanitas*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. № 6. С. 37–44. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.6.7> (0,73 д.а.).

5. Моторна М. Особливості підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах війни. *Соціальна робота та соціальна освіта*. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2025. Вип. 1(14). С. 238–245. URL: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(14\).2025.332171](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(14).2025.332171) (0,57 д.а.).

Монографії

6. Моторна М. В. Розвиток професійних компетентностей в процесі підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи. *Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення: колективна монографія / Коляда Н. М., Кравченко О. О., Левченко Н. В., Ревнюк Н. І., Демченко І. І. [та ін.]; [наук. ред. Н. М. Коляда]; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. К.: Компрінт, 2025. С. 252–285. (1,63 д.а.).*

Статті у наукових виданнях інших держав

7. Кочубей Тетяна, Моторна Марія. Аналіз готовності студентів до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти. *Věda a perspektivy*. Praha, České republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. № 10(53). С. 114–125. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-10\(53\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-10(53)) (0,74 д.а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Кочубей Т. Д., Моторна М. В. Соціальна робота в культурному середовищі крізь призму волонтерської діяльності. *Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 21 квітня 2023 р.)*. Умань: УДПУ, 2023. С. 45–50. (0,18 д.а.)

9. Моторна М. В. Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних працівників в умовах ЗВО. *Наукова молодь–2023: матеріали XVI Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 11 травня 2023 р.)*. Умань: УДПУ, 2023. С. 236–239. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2023/1/88.pdf (0,21 д.а.).

10. Моторна М. В. Модель організації волонтерської роботи майбутніх соціальних працівників в умовах ЗВО. *Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методологічні та прикладні аспекти: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,*

31 травня 2023 р.). Умань: УДПУ, 2023. С. 134–138. URL: https://www.researchgate.net/publication/380711951_Informacijno-cifrova_kompetentnist_majbutnogo_vcitela_gendernij_aspekt (0,21 д.а.).

11. Моторна М. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності: міжнародний контекст. *Наукова молодь-2023*: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Київ, 21 листопада 2023 р.). К.: «КОМПРИНТ», 2023. С. 223–225. URL: http://www.uinte.kiev.ua/sites/default/files/zbirnik_konferenciyi_naukova_molod_2023.pdf (0,21 д.а.).

12. Моторна М. В. Розвиток студентського волонтерства засобами педагогічного краєзнавства. *Педагогічне краєзнавство крізь призму історико-культурних явищ та процесів в Україні*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 21 листопада 2023 р.). Умань: УДПУ, 2023. С. 84–85. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b2793271-8dc3-4b5a-8823-1ab10350cd66/content> (0,11 д.а.).

13. Моторна М. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи: аналіз освітньої пропозиції закладів вищої освіти. *Освіта для 21 століття: виклики, проблеми, перспективи*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, м. Суми, 26 грудня 2023 р.). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. С. 122–124. (0,13 д.а.).

14. Кочубей Т. Д., Моторна М. В. Досвід збереження нематеріальної культурної спадщини в умовах сьогодення. *Українська енциклопедистика в умовах воєнного стану. Питання теорії та практики*: кол. монографія / Заг. ред. д. і. н., проф. Алли Киридон. Київ: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2024. С. 100–103. URL: https://vue.gov.ua/images/c/c7/Українська_енциклопедистика_в_умовах_воєнного_стану._Питання_теорії_та_практики.pdf (0,2 д.а.).

15. Моторна М. В. Роль мотивації в підготовці майбутнього соціального працівника до волонтерської діяльності. *НАУКА. ОСВІТА. МОЛОДЬ*: матеріали XVII Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 30 квітня 2024 р.). Умань: УДПУ, 2024. С. 142–144. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2024/1/56.pdf (0,13 д.а.).

16. Моторна М. В. Практичні аспекти підготовки соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах війни. *Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 10 жовтня 2024 р.). Умань: УДПУ, 2024. С. 147–151. (0,16 д.а.).

17. Моторна М. В. Ефективні форми організації волонтерської роботи у сучасних ЗВО. *Актуальні дослідження в соціальній сфері*: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Україна, м. Одеса, Національний університет «Одеська політехніка», Навчально-науковий інститут гуманітарних наук, кафедра психології та соціальної роботи, 18 листопада 2024 р.). Одеса: Національний університет «Одеська політехніка», 2024. С. 190–191. (0,09 д.а.).

18. Моторна М. В. Виховання соціальної відповідальності та лідерських якостей у майбутніх соціальних працівників ЗВО. *Педагог ххі століття: Вплив історичної та громадянської історичної освіти на розвиток лідерства в Україні*: матеріали Міжнародного науково-практичного онлайн-форуму (Україна, Польща, Чехія, 2–3 квітня 2025 р.). 2025. С. 27–30. (0,23 д.а.).

19. Моторна М. В. Роль волонтерства у формуванні професійних компетенцій майбутніх соціальних працівників. *НАУКА. ОСВІТА. МОЛОДЬ*: матеріали XVIII Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 15 квітня 2025 р.). Умань: УДПУ, 2025. С. 198–202. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/51783/1/I_Nokhrina_NOM_FPSRSO.pdf (0,29 д.а.).

20. Моторна М. В. Співпраця закладів вищої освіти з волонтерськими організаціями для практичної підготовки майбутніх соціальних працівників. *Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методологічні та прикладні аспекти*: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 29 травня 2025 р.). Умань: УДПУ, 2025. С. 162–166. (0,14 д.а.).

21. Кочубей Т., Моторна М. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з військовослужбовцями, враховуючи потреби та виклики сучасності. *Соціальна робота в умовах війни в Україні: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції до Всесвітнього дня соціальної роботи (Україна, м. Дніпро, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»; Литва, Академія громадської безпеки Університету Миколаса Ромеріса; Німеччина, Бамберзький університет; Польща, Сілезький технологічний університет, 14 березня, 2025 р.). Дніпро, 2025. С. 357–360. (0,24 д.а.).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дослідження доповідалися на науково-практичних конференціях, форумах, а також під час проведення семінарів, тренінгів, круглих столів, дискусій, конкурсів есе, під час стажувань та різного рівня курсів підвищення кваліфікації, проведення, колоквиумів та, слухань, зокрема:

– міжнародних конференціях, форумах і стажуваннях – Міжнародне стажування за програмою «Fundraising and organization of project activities in educational establishments: European experience» (Україна, м. Київ, 22–28 травня 2023 р.); VIII Міжнародна науково-практична конференція «Теорія та практика мистецької едукції у цивілізаційних викликах сьогодення» (Україна, м. Дрогобич, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 23–24 листопада 2023 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Освіта для 21 століття: виклики, проблеми, перспективи» (Україна, м. Суми, 26 грудня 2023 р.); XXIV Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні дослідження в соціальній сфері» (Україна, м. Одеса, Національний університет «Одеська політехніка», Навчально-науковий інститут гуманітарних наук, кафедра психології та соціальної роботи, 18 листопада 2024 р.); I Міжнародна науково-практична конференція «Соціальна робота в умовах війни в Україні: проблеми та шляхи вирішення» до Всесвітнього дня соціальної роботи (Україна, м. Дніпро,

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»; Литва, Академія громадської безпеки Університету Миколаса Ромеріса; Німеччина, Бамберзький університет; Польща, Сілезький технологічний університет, 14 березня, 2025 р.); Міжнародний науково-практичний онлайн-форум «Педагог ХХІ століття: Вплив історичної та громадянської історичної освіти на розвиток лідерства в Україні» (Україна, м. Київ, Польща, Чехія, 2–3 квітня 2025 р.);

– *всеукраїнських конференціях* – Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 21 квітня 2023 р.); XVI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих науковців «Наука. Освіта. Молодь» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 11 травня 2023 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методологічні та прикладні аспекти» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 31 травня 2023 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічне краєзнавство крізь призму історико-культурних явищ та процесів в Україні» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 21 листопада 2023 р.); XI Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених «Наукова молодь – 2023» (м. Київ, 21 листопада 2023 р.); XVII Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих науковців «Наука. Освіта. Молодь» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 30 квітня 2024 р.); Всеукраїнська наукова конференція «Українська енциклопедистика в умовах викликів і загроз національній ідентичності» (м. Київ, Державний комітет телебачення і радіомовлення, Державна установа «Енциклопедичне видавництво», 29 травня 2024 р.); *Всеукраїнська науково-практична конференція* «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 10 жовтня 2024 р.); *Всеукраїнська науково-практична конференція* «Розбудова культурного простору: сучасні тенденції та пріоритети» (м. Вінниця, Вінницький обласний науково-методичний центр галузі культури, мистецтв та туризму, 20 листопада 2024 р.); XVIII Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих науковців «Наука. Освіта. Молодь» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 15 квітня 2025 р.); VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методологічні та прикладні аспекти» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 29 травня 2025 р.);

– *всеукраїнських та регіональних науково-методологічних і науково-практичних тренінгах, лекціях, семінарах, круглих столах, дискусіях, конкурсах есе, курсах підвищення кваліфікації* – круглий стіл «Актуальні питання підготовки дисертаційних досліджень» (м. Рівне, 2022 р.); панельна дискусія «Ukrainian Scientific Diaspora of France: Science for Victory» (м. Умань, 21 лютого 2023 р.); курс «Волонтерство під час війни» (м. Київ, Українська Волонтерська Служба, 30 березня 2023 р.); конкурс есе серед молоді на тему: «Відновлення та розвиток українського Донбасу» (м. Київ, Громадська організація «Асоціація

громадських радників України», 28 квітня 2023 р.); підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників у форматі Літньої школи резильєнтності для членів Української асоціації дослідників освіти (м. Ворохта, 5–13 серпня 2023 р.); регіональний науково-практичний семінар «Емоційний інтелект та його роль у професійному зростанні фахівця» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, факультет фізики, математики та інформатики, 27 вересня 2023 р.); тренінг «Важливі навички в період стресу» (м. Одеса, ГО «Ветеранс Хаб Одеса», 26 жовтня 2023 р.); підвищення кваліфікації за напрямом: «Сучасні технології в діяльності соціального працівника, соціального педагога та педагога-організатора» (м. Умань, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 7–11 жовтня 2024 р.); курс підвищення кваліфікації на тему: «Соціально-психологічна та організаційно-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах війни» (м. Умань, 7–11 жовтня 2024 р.); *Лекція* на тему: «Зміцнення української вищої школи: орієнтація в революції ШІ у викладанні та навчанні» (м. Київ, Національний університет фізичного виховання і спорту, 10 грудня 2024 р.); підвищення кваліфікації на тему: «Освітні дослідження в умовах конфлікту та надзвичайних ситуацій» (м. Черкаси, Управління освіти і науки Черкаської ОДА, 12 грудня 2024 р.); регіональний науково-практичний семінар «Штучний інтелект в освітній діяльності» (м. Умань, 29 січня 2025 р.); курс підвищення кваліфікації на тему: «Дослідження ефективності програми «Вивчаю – не чекаю» в Україні» від Міжнародного альянсу War Child та Української асоціації дослідників освіти (м. Умань, 20 червня 2025 р.); підвищення кваліфікації на тему: «Опис досягнутих результатів: удосконалена професійна компетентність у галузі емоційної грамотності і травма-інформованого навчання та викладання» (с. Криворівня, Івано-Франківська обл., Літня школа резильєнтності для членів української асоціації дослідників освіти, 11–15 серпня 2025 р.);

– обговорювалися під час роботи в Українській асоціації дослідників України (УАДО) з 2023 по 2025 рр.;

– обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, на звітних наукових конференціях Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (м. Умань, 2022, 2023, 2024, 2025 рр.).

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам, побудова логічна. Цифровий матеріал структуровано в таблицях, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Дотримано принципи академічної доброчесності. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело (звіт про перевірку Turnitin).

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота відповідає спеціальності 231 Соціальна робота.

Відсутність фактів академічного плагіату, фабрикації, фасильфікації.

За результатами перевірки дисертації, засідання експертної комісії з формування висновку про наявність чи відсутність академічного плагіату і допуск до попередньої експертизи дисертації (протокол № 14 засідання кафедри

соціальної педагогіки та соціальної роботи від 04.03.2026 р.) визначено, що у дисертації Моторної М. В. відсутні текстові запозичення без посилань на джерело, тобто науковий матеріал дисертаційної роботи не має ознак плагіату.

Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Моторної Марії Василівни на тему: «Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в умовах закладу вищої освіти» є самостійною і завершеною роботою на правах рукопису, яку виконано здобувачою особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів дослідження. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачкою досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки в науку та достатньо повно оприлюднені у наукових працях здобувачки.

За своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами) та рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Результати голосування: одноголосно. «За» - 22, «проти» - немає, «утрималися» - немає.

Рецензент:
доктор педагогічних наук, професор

Наталія КОЛЯДА

Рецензент:
кандидат педагогічних наук, доцент

Інна ГОНЧАР

Головуюча на засіданні:
в. о. завідувача, доцент кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи,
кандидат педагогічних наук, доцент

Ольга БОЙКО

В. о. секретаря

Оксана ШЕВЧУК

